2025

Ny a-kassa – samma brister

– försäkringen urholkas för varje år

Kontakt

TCO Joakim Lindström
joakim.lindstrom@tco.se

Förord

Svensk arbetsmarknad kännetecknas av hög rörlighet med jobb som försvinner och nya jobb som skapas. Det ställer stora krav på att det finns bra möjligheter för arbetstagare att ställa om till ett nytt jobb om de blir arbetslösa.

I den här rapporten tittar vi närmare på utvecklingen av en av de viktigaste omställningsverktygen – a-kassan. A-kassan ska garantera en inkomsttrygghet för den som förlorar jobbet, så att personen kan ägna sin fulla kraft åt att hitta ett nytt jobb. Men så ser det tyvärr inte ut idag, utan a-kassan urholkas år efter år och har utvecklats mot ett grundtrygghetssystem, vilket slår mot både individen och i längden även samhället.

Regeringen har drivit igenom en större reformering a-kassan. Men trots en ny försäkring kvarstår samma problem. Med den här rapporten belyser TCO varför urholkningen av a-kassan är ett problem och vad som krävs för att lösa det.

Therese Svanström
Ordförande TCO

Innehållsförteckning

FÖRORD **3**

SAMMANFATTNING **6**

INLEDNING **7**

Vad betyder begreppen i denna rapport? Och några ord om a-kassans grundläggande konstruktion. 8

Taket i arbetslöshetsförsäkringen 8

Arbetslöshetsförsäkringen fram till och med oktober 2025 8

Arbetslöshetsförsäkringen från och med 1 oktober 2025 8

RESULTAT OCH ANALYS **10**

En utveckling mot ett kärvare skydd vid arbetslöshet 10

Försäkringsskyddet hänger inte med i inkomstutvecklingen 10

Ett lågt tak som inte höjs ger en låg ersättningsgrad 13

När taket är fixerat sjunker ersättningsgraden snabbt i förhållande till medianlönen .. 14

Endast 34 procent får 80 procent av sin lön från a-kassan vid arbetslöshet 14

Endast 18 procent av tjänstemännen får 80 procent av sin tidigare lön vid arbetslöshet 15

Hur påverkas hushållens ekonomi av arbetslöshet? 16

När a-kassan minskar i betydelse blir den en av flera ersättningar vid arbetslöshet 18

FACKENS OCH PARTERNAS KOMPLETTERANDE ERSÄTTNINGAR KOMPENSERAR FÖR EN STOR DEL AV TJÄNSTEMÄNNENS INKOMSTFÖRLUST VID ARBETSLÖSHET **21**

SLUTSATS – ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGEN URHOLKAS FÖR VARJE ÅR SOM GÅR **25**

Staten måste ta ett större ansvar för omställningen på arbetsmarknaden 25

Arbetslöshetsförsäkringen bör höjas och indexeras för att följa löneutvecklingen 28

TCO:s förslag ger en bättre omställning för individen och samhället 28

De ekonomiska incitamenten för den arbetssökande att ta sig ur sin arbetslöshet förändras inte av ett höjt tak 30

KÄLLFÖRTECKNING **31**

OM TCO **32**

Sammanfattning

På en föränderlig arbetsmarknad fyller arbetslöshetsförsäkringen en mycket viktig funktion som stabilisator för ekonomin. För den enskilde som förlorar sitt arbete fungerar den som en omställningsförsäkring och trygghet i sökandet efter ett nytt arbete.

Den svenska arbetslöshetsförsäkringen ger en ersättning motsvarande 80 procent av den arbetssökandes tidigare lön upp till ett inkomsttak – eller helt enkelt ”taket”. Problemet, menar TCO, är att taket är för lågt och höjs för lite, för sällan och för sent för att hålla jämna steg med löneutvecklingen. Det innebär att arbetslöshetsförsäkringen urholkas för varje år som går och att andelen arbetssökande som får 80 procent av sin tidigare lön minskar när taket inte höjs i takt med lönerna. Till exempel får endast 18 procent av tjänstemännen 80 procent av sin lön från arbetslöshetsförsäkringen ifall de förlorar sitt arbete.

> **Problemet, menar TCO, är att taket är för lågt och höjs för lite, för sällan och för sent för att hålla jämna steg med löneutvecklingen. Det innebär att arbetslöshetsförsäkringen urholkas för varje år som går.**

Arbetslöshetsförsäkringens urholkning har även inneburit att arbetsmarknadens parter och fackföreningarna i Sverige har utvecklat kompletterande system. Parterna har på flera avtalsområden tagit fram omställningsavtal som ger kompletterande ersättningar vid arbetslöshet. TCO-förbunden, bland andra, erbjuder inkomstförsäkringar som ger kompensation för inkomstbortfallet hela vägen upp till 80 procent av inkomsten.

Men när taket i arbetslöshetsförsäkringen inte höjs och lönerna ökar får fackförbunden och parterna bära en allt större del av kostnaderna för omställningen. Den allmänna försäkringen behöver vara så pass robust och generös att den kan kompensera för ett större inkomstbortfall än vad den gör nu. Vinsterna med en högre ersättning är inte bara en försäkring som innebär ett bättre inkomstskydd, utan en attraktiv arbetslöshetsförsäkring som också lockar fler och får en större legitimitet bland fler arbetstagare i flera inkomstskikt. En stark arbetslöshetsförsäkring är bra för omställningsförmågan på den svenska arbetsmarknaden och i förlängningen för hela samhällsekonomin.

För att arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som den omställningsförsäkring den är tänkt att vara behöver försäkringen kompensera för en större del av den enskildes inkomstbortfall om han eller hon blir arbetslös. I den här rapporten argumenterar vi för att fler bör få 80 procent av sin tidigare lön från arbetslöshetsförsäkringen och lämnar förslag på hur det ska ske. TCO:s förslag i den här rapporten är att:

- Taket i arbetslöshetsförsäkringen höjs
- Taket indexeras mot löneindex

Inledning

På den svenska arbetsmarknaden är förändring normaltillståndet. Det är i sig inget konstigt och är en pågående process som innebär att vissa jobb försvinner och att nya jobb hela tiden skapas. På ett övergripande plan är det viktigt att påpeka att denna utveckling innebär möjligheter för både arbetsgivare och arbetstagare. För arbetsgivarna finns ekonomiska vinster i form av minskade kostnader och ökad produktivitet. För arbetstagarna är de långsiktiga vinsterna att jobb med farliga eller monotona moment försvinner och ersätts av nya och bättre jobb. I Sverige har både arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer sedan länge bejakat denna utveckling vilket inneburit att vi har varit bra på att hantera de förändringar som följer av arbetsmarknadens utveckling.

Här och nu handlar förändringarna på arbetsmarknaden främst om automatisering, digitalisering och AI. Forskningen ser inga tecken på att den nu pågående strukturomvandlingen har medfört en minskad sysselsättning eller ökad arbetslöshet. Detta beror sannolikt på att förändringarna hittills har skett i en förhållandevis kontinuerlig takt där arbetsmarknaden har haft goda möjligheter att anpassa sig. Två viktiga komponenter i den svenska arbetsmarknadspolitiken har bidragit till att underlätta omställningen – arbetslöshetsförsäkringen och generösa möjligheter till omskolning.[1]

Arbetslöshetsförsäkringen bidrar på flera sätt. Den ekonomiska trygghet som arbetslöshetsförsäkringen ger fungerar som en automatisk stabilisator för ekonomin och bidrar till att upprätthålla efterfrågan även om många blir arbetslösa. På så vis motverkas att en försvagad konjunktur försämras ytterligare. För den enskilde arbetstagaren som förlorar sitt arbete är arbetslöshetsförsäkringen avgörande för förmågan att ta sig tillbaka till arbetslivet och hitta ett nytt arbete.

Det här beskrivs ibland som att arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring. Det innebär i princip att ersättningen ska vara tillräckligt generös för att den som förlorar sitt arbete ska kunna leva på den och inte omedelbart behöva använda alla sina besparingar eller sälja sitt hus enbart på grund av att han eller hon har förlorat arbetet. Det är mycket viktigt för både samhället och den enskilde som får möjlighet att fokusera på sitt arbetssökande.

Från samhällets sida ställs höga men rimliga krav på att den som får ersättningen har haft en anknytning till arbetsmarknaden, aktivt söker ett nytt arbete och gör vad han eller hon kan för att ta sig tillbaka till arbetslivet. Till det så får den som förlorar sitt arbete inte hela sin tidigare lön i ersättning utan som mest 80 procent av sin tidigare lön.

För att omställningsfunktionen i försäkringen ska fungera krävs att ersättningen kan relateras till den inkomstförlust som drabbar den som har förlorat sitt arbete. Arbetslöshetsförsäkringen kompenserar för ett inkomstbortfall upp till 80 procent av den tidigare lönen. Men inkomsttaket i arbetslöshetsförsäkringen följer inte utvecklingen av lönerna eller gemene mans levnadsomkostnader. Det innebär att inkomstbortfallsprincipen och försäkringens omställningsförmåga urholkas för varje år som går.

1 SOU 2019:65, Långtidsutredningen 2019.

Vi vill med den här rapporten visa att taket i arbetslöshetsförsäkringen behöver höjas och indexeras för att vi ska få en omställningsförsäkring värd namnet. Sverige behöver en arbetslöshetsförsäkring som kan möta de utmaningar som Sveriges arbetsmarknad står inför som utvecklingen av ny teknik och de krav som kommer att ställas på arbetsmarknaden till följd av klimatförändringarna.

Vad betyder begreppen i denna rapport? Och några ord om a-kassans grundläggande konstruktion.

Arbetslöshetsförsäkringen ger möjlighet för en person som blir arbetslös att få en ersättning som motsvarar upp till 80 procent av den lön som han eller hon hade innan arbetslösheten. För det krävs att den arbetssökande har varit medlem i en a-kassa i minst ett år och uppfyller vissa grundläggande villkor.

Taket i arbetslöshetsförsäkringen

I arbetslöshetsförsäkringen finns det en övre gräns eller ett inkomsttak för hur mycket ersättning som är möjlig att få. Det kallas ofta för ”taket i a-kassan”.

Det är vanligt att taket räknas om till en månadslön för att ge en bild av hur mycket någon behöver tjäna för att kunna få den högsta dagpenningen.

Taket motsvarar en månadslön på cirka 34 000 kronor från och med den 4 augusti 2025.

Under 2025 genomförs en större ändring av försäkringen och hur ersättningen beräknas men det påverkar inte taket i någon större utsträckning.

Arbetslöshetsförsäkringen fram till och med oktober 2025

Arbetslöshetsersättning betalas ut i form av en dagpenning. Dagpenningens högsta belopp är från och med den 4 augusti 2025 1 236 kronor per dag. Dagpenningen utgår för fem arbetslösa dagar per vecka.

Den som blir arbetslös och uppfyller alla villkoren kan beviljas en ersättningsperiod på 300 dagar. Under ersättningsperioden trappas ersättningsnivån ned från 80 procent till 70 procent.

Arbetslöshetsförsäkringen från och med 1 oktober 2025

Den 1 oktober 2025 ändras beräkningsreglerna och försäkringen blir en månadsförsäkring som utgår från den inkomstförlust per månad som uppstår när en person förlorar sitt arbete.

Den 1 oktober 2025 ändras reglerna och nedtrappningen snabbas på och går från 80 procent till 70 och slutligen 65 procent under en ersättningsperiod.

Dagpenningens högsta belopp – eller den högsta ersättningen enligt kommande förändringar – beslutas av regeringen och regleras i förordningen om arbetslöshetsförsäkringen.

Resultat och analys

En utveckling mot ett kärvare skydd vid arbetslöshet

Sedan lågkonjunkturen under 1990-talet har villkoren för att få arbetslöshetsersättning i omgångar blivit alltmer restriktiva. Den tid som det går att få arbetslöshetsersättning – ersättningsperioderna – har begränsats och villkoren för ersättningen och beräkningsreglerna har ändrats för att öka det ekonomiska trycket på den arbetssökande att ta sig ur sin arbetslöshet.

Även ersättningen har över tid minskat i förhållande till inkomsterna genom att inkomsttaket – eller taket – inte har höjts i samma takt som lönerna har ökat. I den här rapporten visar TCO hur förändringen har sett ut, hur stor den är och vad som behöver göras för att vända utvecklingen och göra arbetslöshetsförsäkringen till en bättre fungerande omställningsförsäkring.

Försäkringsskyddet hänger inte med i inkomstutvecklingen

Taket höjdes tillfälligt 2020 under Covid-19 pandemin och höjningen permanenterades 2023. Med höjningen kom taket att motsvara 33 000 kronor i månaden. Under 2025 genomförs en större förändring av a-kassan och taket kommer att höjas till motsvarande en månadslön på 34 000 kronor. Det innebär en ökning av taket med 3 procent under perioden 2020 till 2025. Under samma period har medianlönerna ökat med ungefär 16 procent.[2]

Räknar vi om arbetslöshetsersättningens taknivå till en månadsinkomst och jämför den med utvecklingen av medianlönen så blir det tydligt att utvecklingen av arbetslöshetsersättningen inte hållit samma takt som löneutvecklingen.

2 Källa: SCB/FASIT. Medianlön 2024 och 2025 framräknade.

DIAGRAM 1. Utvecklingen av arbetslöshetsersättningen och medianlönen under perioden 1980 till 2025.

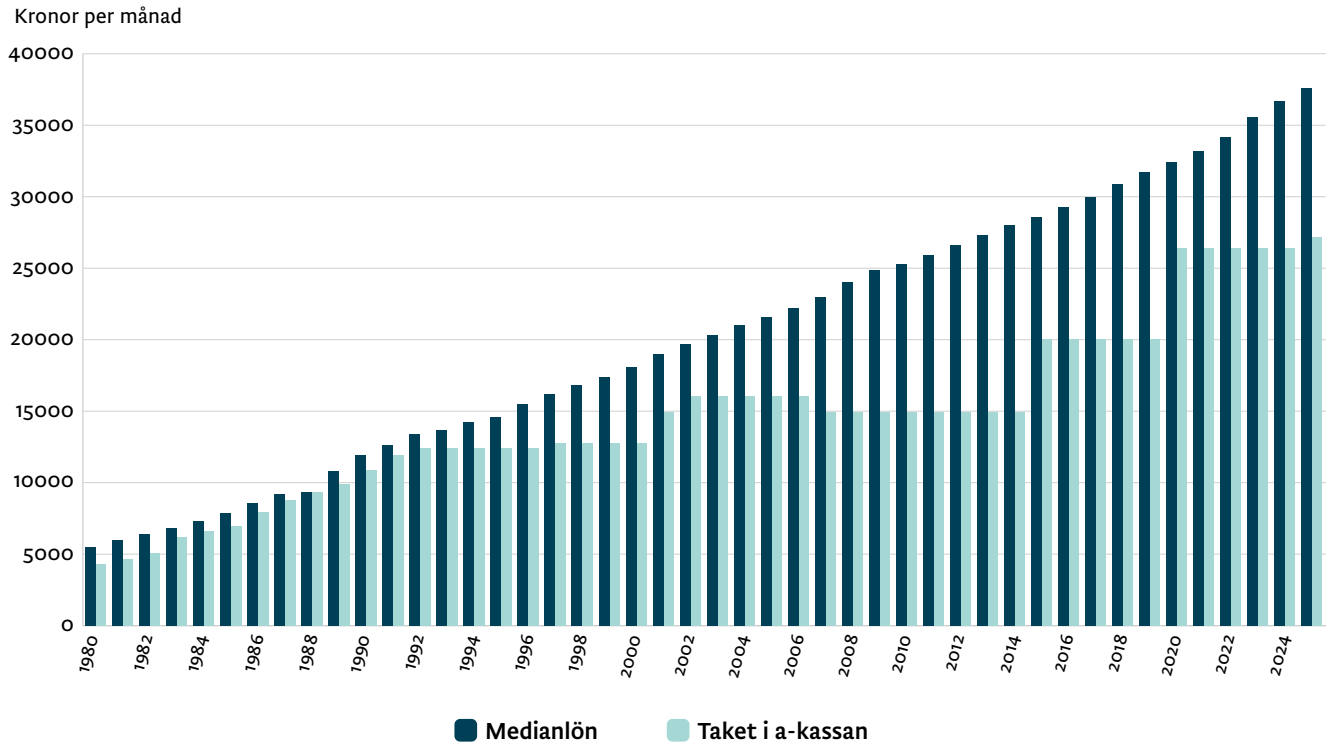
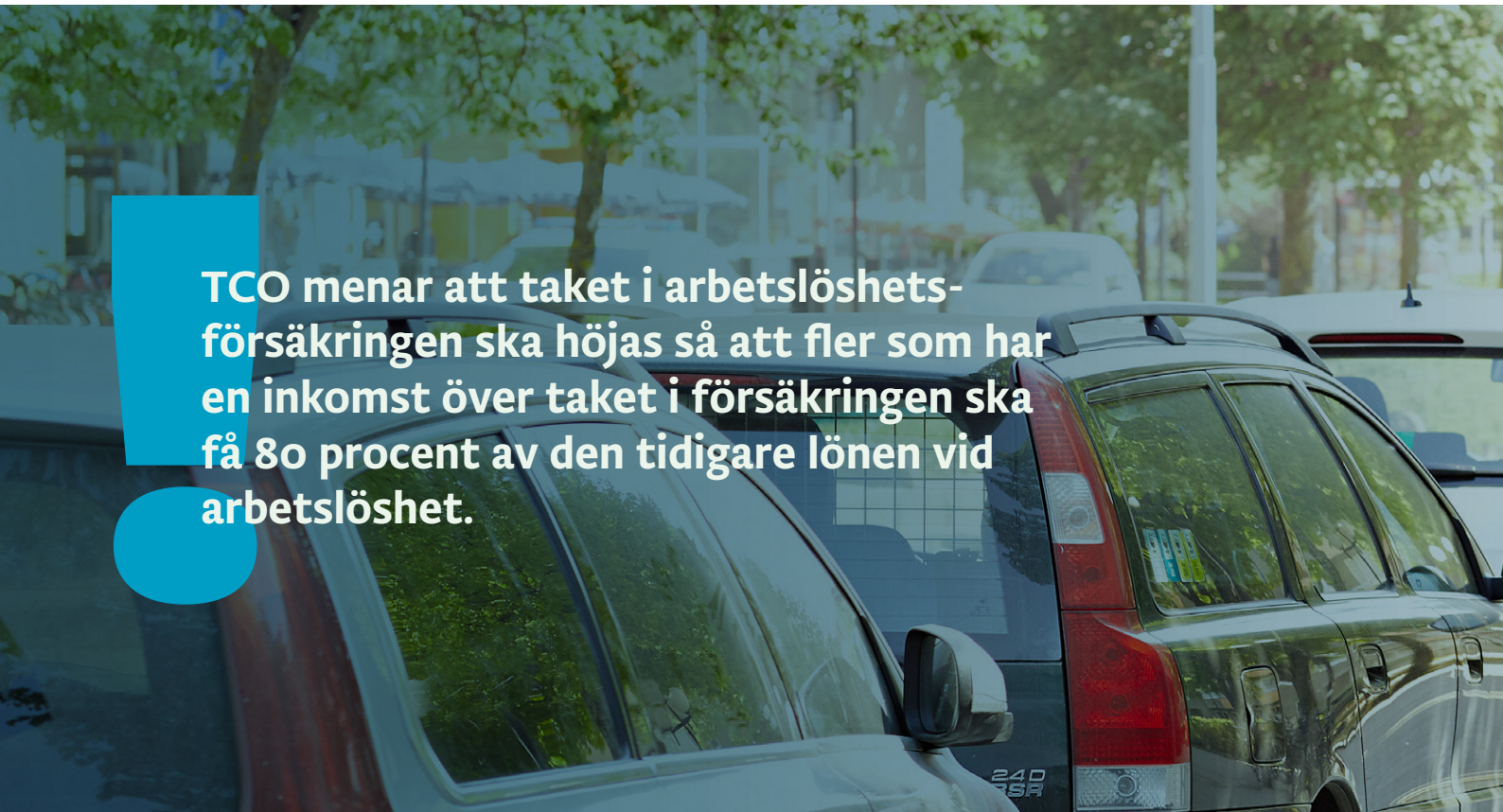

Diagram 1 visar att de höjningar som har genomförts har skett stötvis och har i bästa fall på kort sikt hämtat igen en del av den urholkning av ersättningen som har skett när inkomsterna har ökat. De höjningar som har genomförts av ersättningen har snabbt ätits upp av löneutvecklingen och arbetslöshetsförsäkringen har återigen tappat i värde i förhållande till lönerna.

TCO menar att taket i arbetslöshets-försäkringen ska höjas så att fler som har en inkomst över taket i försäkringen ska få 80 procent av den tidigare lönen vid arbetslöshet.

Ett lågt tak som inte höjs ger en låg ersättningsgrad

Ersättningsgraden visar hur stor andel av den tidigare inkomsten (lön) som en arbetssökande vid olika lönelägen kan få från arbetslöshetsförsäkringen. Med ett tak i arbetslöshetsförsäkringen på 34 000 kronor blir den högsta ersättningen i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen 27 200 kronor (80 procent av 34 000 kronor). Medianlönen för samtliga heltidsarbetande arbetstagare beräknas 2025 vara 37 500 kronor per månad vilket ger en ersättningsgrad på 73 procent vid medianlön. För heltidsarbetande tjänstemän beräknas medianlönen vara 46 800 kronor per månad och ersättningsgraden hamna på 58 procent av medianlönen för tjänstemän.

Tabell 1. Ersättningsgrad i arbetslöshetsförsäkringen dag 1–100 vid olika månadslöner från och med den 4 augusti 2025.

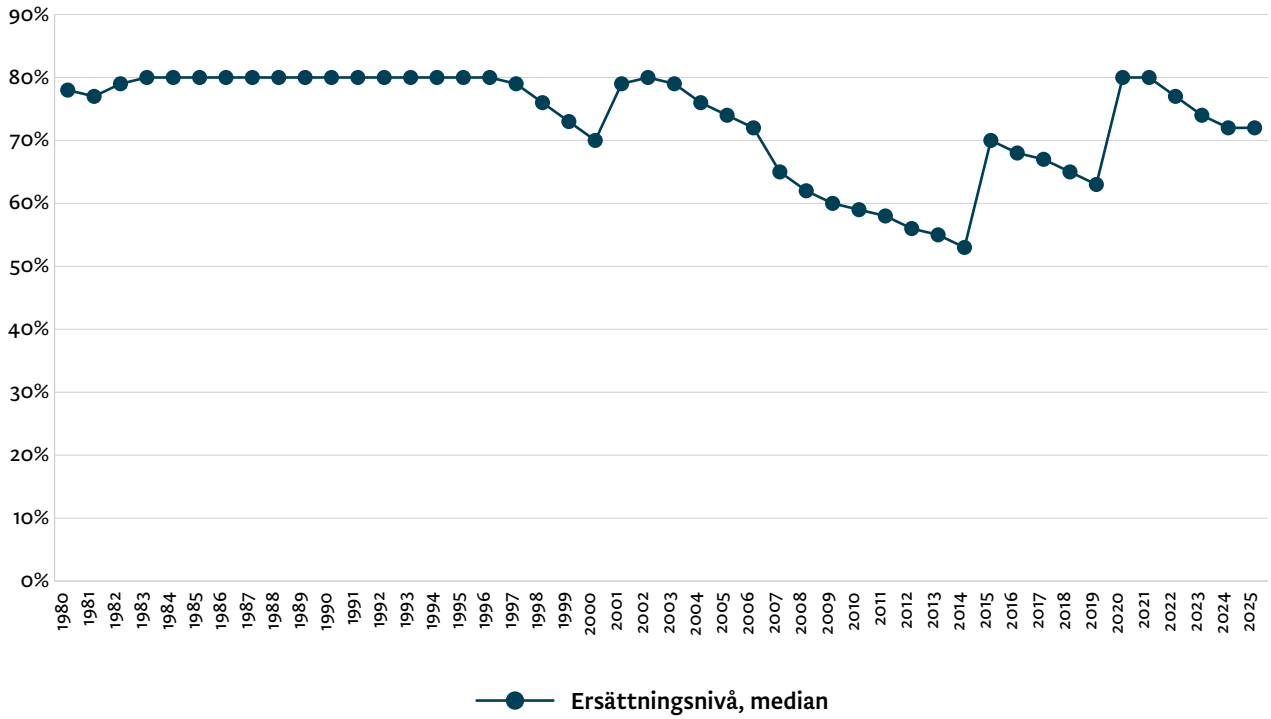
Lön	Ersättning från a-kassan 2025	Ersättningsgrad
20 000	16 000	80
25 000	20 000	80
30 000	24 000	80
33 000	26 400	80
35 000	27 200	78
40 000	27 200	68
50 000	27 200	54
60 000	27 200	45

Stora grupper arbetstagare får en lägre kompensation än 80 procent av den tidigare inkomsten vid arbetslöshet från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen. Tjänstemän som i allmänhet har en högre lön får en ännu mindre del av sin tidigare lön i ersättning ifall de blir arbetslösa. TCO menar därför att taket i arbetslöshetsförsäkringen ska höjas så att fler som har en inkomst över taket i försäkringen ska få 80 procent av den tidigare lönen vid arbetslöshet.

När taket är fixerat sjunker ersättningsgraden snabbt i förhållande till medianlönen

DIAGRAM 2. Ersättningsgraden vid medianlön under perioden 1980 till 2025.

Eftersom taket i arbetslöshetsförsäkringen inte följer inkomstutvecklingen utan är bestämt till en viss summa, sjunker ersättningsgraden när inkomsterna ökar.

Diagram 2 visar hur ersättningsgraden i arbetslöshetsförsäkringen har utvecklats över tid och hur ersättningsgraden efter de höjningar som har genomförts under åren, snabbt förlorar i värde i förhållande till medianlönerna.

Endast 34 procent får 80 procent av sin lön från a-kassan vid arbetslöshet

Kompensationsgraden i arbetslöshetsförsäkringen anger hur stor andel av inkomsten som försäkringen faktiskt ersätter vid arbetslöshet. I den svenska arbetslöshetsförsäkringen är ersättningsnivån 80 procent av den tidigare lönen.

Men eftersom det finns ett tak för hur hög ersättningen kan bli så kompenseras en arbetssökande som har en inkomst över taket med en lägre andel av sin tidigare inkomst före arbetslösheten. Så hur ser det egentligen ut med kompensationsgraden vid arbetslöshet i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen?

Tabell 2 visar att det bara är 34 procent av samtliga heltidsarbetande arbetstagare får 80 procent av sin tidigare lön i ersättning från arbetslöshetsförsäkringen om de förlorar arbetet och blir arbetslösa.

Endast 18 procent av tjänstemännen får 80 procent av sin tidigare lön vid arbetslöshet

Tabell 2 visar även att andelen tjänstemän som får 80 procent av sin tidigare lön är ännu lägre och att endast 18 procent av de heltidsarbetande tjänstemännen kan få 80 procent av sin tidigare lön i ersättning från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen vid arbetslöshet.

Höjningen som genomförs 2025 innebär inte några större förändringar jämfört med tidigare år. Siffrorna i tabell 2 visar att kompensationsgraden har sjunkit för varje år och att ersättningen minskat i värde eftersom taket i arbetslöshetsförsäkringen inte har höjts i takt med löneutvecklingen.

> **Kompensationsgraden har sjunkit för varje år och ersättningen har minskat i värde – eftersom taket i arbetslöshetsförsäkringen inte har höjts i takt med löneutvecklingen.**

Det innebär att inkomstbortfallsprincipen i försäkringen har urholkats för varje år som går och att inkomstbortfallsprincipen kommer fortsätta att urholkas om taket inte höjs i takt med löneutvecklingen. När löner och priser stiger ligger arbetslöshetsersättningen kvar och kompensationsgraden sjunker eftersom ersättningen inte är indexerad för att följa pris- eller löneutvecklingen.

Tabell 2. Andel heltidsarbetande som får 80 procent av sin arbetsinkomst från a-kassan vid arbetslöshet

År	2021	2022	2023	2024	2025
Samtliga heltidsarbetande	42%	39%	36%	33%	34%
Heltidsarbetande tjänstemän	24%	22%	18%	17%	18%

Under 2025 genomförs flera förändringar i arbetslöshetsförsäkringen. Men taket kommer inte att indexeras för att följa pris- eller löneutvecklingen och andelen arbetstagare som får 80 procent av den tidigare lönen vid arbetslöshet kommer att fortsätta minska.

Hur påverkas hushållens ekonomi av arbetslöshet?

För den enskilde arbetstagaren försämras ekonomin ordentligt om han eller hon förlorar sitt arbete och bli arbetslös. I det här avsnittet använder vi två exempel för att visa vilka konsekvenserna blir för ett hushåll där en arbetande person förlorar sitt arbete och blir arbetslös. Exemplen består av en familj med två vuxna och två barn och de vuxnas löner antas vara i nivå med den beräknade medianlönen för 2025.

I **exempel 1a** jämför vi ekonomin för ett hushåll där båda vuxna arbetar, med ekonomin där den ena vuxna personen arbetar och där den andra är arbetslös.

Exempel 1a		
	Båda arbetar	En blir arbetslös med a-kassa
Lön vuxen 1	37 500	37 500
Lön vuxen 2	37 500	
A-kassa		27 200
Barnbidrag	2 650	2 650
Skatt	-16 000	-16 000
Summa disponibel inkomst	61 650	50 850
Boende	12 000	12 000
Barnomsorg	2 500	
Bil	5 500	5 500
Övriga nödvändiga levnadsomkostnader	26 000	26 000
Summa utgifter	46 000	43 500
Kvar till sparande och övrig konsumtion	15 650	7 350
Skillnad mot vid arbete		-8 300

Lönen motsvarar medianlönen 2025. Skatten är beräknad som preliminärskatt för en enskild utbetalningsmånad och utgår från genomsnittlig kommunalskatt 2024, 32,43 procent. Vid beräkningen av skatten antas månadsinkomsten gälla hela beskattningsåret. Arbetslös en månad, ersättningsdag 1–100. Beloppen för Övriga nödvändiga levnadsomkostnader kommer från Konsumentverkets beräkningar för rimliga kostnader för mat, kläder, förbrukning mm. I beloppet ingår inte extrautgifter för hälso- och sjukvård, glasögon, linser, reparationer eller sparande.

Källa: SCB, Skatteverket, Försäkringskassan, Swedbank, Motormännen, Konsumentverket. Beräkningar, TCO.

När båda vuxna arbetar har familjen cirka 15 650 kronor kvar att leva på per månad. Det ska räcka till det som inte ingår i nödvändiga levnadskostnader. Exempel på detta är hälso- och sjukvård samt mediciner, glasögon, linser, semester, presenter, utflykter och sparande. Om den ena vuxna blir arbetslös, minskar beloppet som finns kvar till övrig konsumtion och sparande med 8 300 kronor per månad. De ekonomiska marginalerna blir därmed mycket mindre.

I exempel 1b jämför vi ekonomin för en ensamstående förälder med en lön motsvarande medianlönen 2025 med ekonomin för en arbetslös förälder som kvalificerar sig för den högsta ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen.

Exempel 1b		
	Arbete	Arbetslös med a-kassa
Lön vuxen 1	37 500	
A-kassa		27 200
Barnbidrag	1 325	1 325
Skatt	-8 000	-8 000
Summa disponibel inkomst	30 825	19 525
Boende	8 500	8 500
Barnomsorg	1 300	
Bil	4 500	4 500
Övriga nödvändiga levnadsomkostnader	14 500	14 500
Summa utgifter	28 800	27 500
Kvar till sparande och övrig konsumtion	2 025	-7 975
Skillnad mot vid arbete		-9 000

Lönen motsvarar medianlönen 2025. Skatten är beräknad som preliminärskatt för en enskild utbetalningsmånad och utgår från genomsnittlig kommunalskatt 2024, 32,43 procent. Vid beräkningen av skatten antas månadsinkomsten gälla hela beskattningsåret. Arbetslös en månad, ersättningsdag 1–100. Beloppen för Övriga nödvändiga levnadsomkostnader kommer från Konsumentverkets beräkningar för rimliga kostnader för mat, kläder, förbrukning mm. I beloppet ingår inte extrautgifter för hälso- och sjukvård, glasögon, linser, reparationer eller sparande.

Källa: SCB, Skatteverket, Försäkringskassan, Swedbank, Motormännen, Konsumentverket. Beräkningar, TCO.

I typfamiljen med en ensamstående vuxen har familjen ungefär 2 000 kronor kvar till all övrig konsumtion när den vuxne arbetar. Om den vuxne förlorar sitt arbete och blir arbetslös minskar beloppet med ungefär 9 000 kronor till ett underskott på närmare 8 000 kronor per månad.

För personen som blir arbetslös i exemplet ovan blir konsekvenserna av att förlora sitt arbete betydande för hans eller hennes ekonomi. Personen kommer sannolikt att bli tvungen att dra ner ordentligt på sin konsumtion, eventuellt avsluta ett sparande, möjligtvis behöva flytta och göra sig av med sin bil vilket i många delar av Sverige avsevärt kan försvåra möjligheterna att få ett nytt arbete.

När a-kassan minskar i betydelse blir den en av flera ersättningar vid arbetslöshet

Eftersom en allt mindre del av inkomstförlusten vid arbetslöshet ersätts av arbetslöshetsförsäkringen har arbetsmarknadens parter inom flera kollektivavtalsområden tagit fram kompletterande system, så kallade omställningsavtal, för att täcka upp en större del av inkomstförlusten.

Omställningsavtalen för tjänstemän ger i regel en kompletterande ersättning som fyller ut mellanskillnaden mellan arbetslöshetsersättningen och den tidigare inkomsten och så att säga ”toppar upp” den allmänna arbetslöshetsersättningen.[3] För att vara berättigad till dessa ersättningar behöver ytterligare villkor i omställningsavtalen vara uppfyllda som rör ålder, anställningstid, lönenivå, samt att arbetsgivaren har kollektivavtal. Villkoren i omställningsavtalen varierar från avtal till avtal.

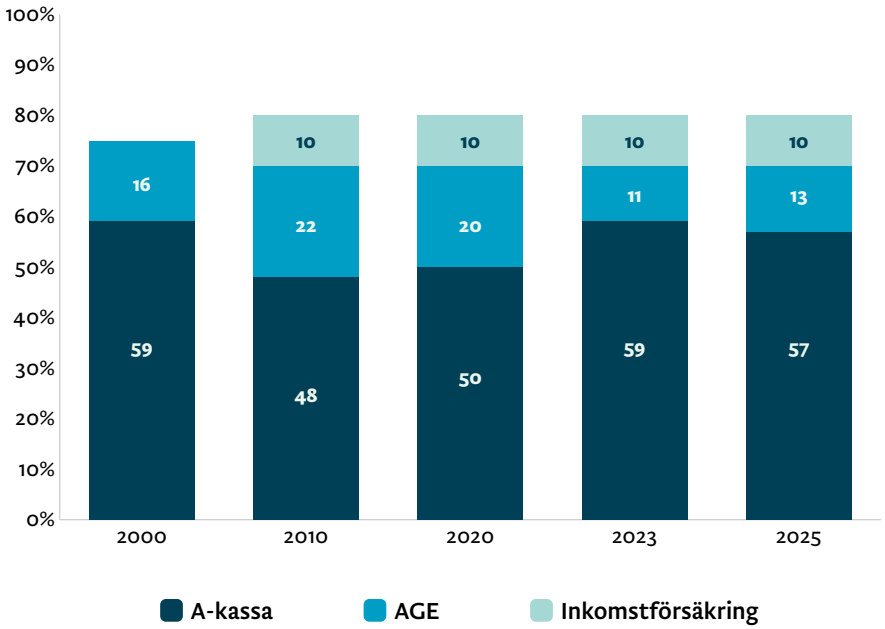
Ovanpå eventuell avtalsersättning tillkommer fackförbundens inkomstförsäkringar som vanligtvis ”toppar upp” ersättningen från a-kassan och, i förekommande fall, omställningsavtalens ersättning upp till 80 procent av den tidigare lönen. I de fall som avtalsersättningar saknas kan fackförbundens inkomstförsäkringar täcka upp för hela skillnaden mellan taket i arbetslöshetsförsäkringen och 80 procent av den tidigare inkomsten.

> **Det finns en risk för att rörligheten på arbetsmarknaden påverkas om den enskildes vilja att ta risker minskar när han eller hon söker ett nytt arbete om inkomstskyddet vid arbetslöshet får återverkningar i andra delar av inkomsttryggheten.**

Både avtalsersättningar och fackförbundens inkomstförsäkringar betalas ut som nettoutfyllnader och mottagaren betalar ingen skatt för de belopp som utgår från någon av de kompletterande ersättningarna. Men det betyder också att ingen av de kompletterande ersättningarna kan ligga till grund för ersättningar från socialförsäkringen som sjukpenning, föräldraförsäkringen eller den framtida allmänna pensionen. För den enskilde individen kan det innebära att inkomstskyddet vid till exempel sjukdom eller föräldraledighet försämras och att den framtida pensionen blir sämre än den annars skulle ha varit. Det finns en risk för att rörligheten på arbetsmarknaden påverkas om den enskildes vilja att ta risker minskar när han eller hon söker ett nytt arbete om inkomstskyddet vid arbetslöshet får återverkningar i andra delar av inkomsttryggheten.

3 Möjligheten att utge kompletterande ersättningar på grund av arbetslöshet är från och med den 1 oktober 2025 begränsad i 6 kap. 8 § lag om arbetslöshetsförsäkringen och får som mest kompensera för mellanskillnaden mellan taket i försäkringen upp till 80 procent av den tidigare lönen.

DIAGRAM 3. Faktisk ersättningsgrad fördelad på ersättningens ursprung. Staplarna visar varifrån en privatanställd tjänsteman med medianlön som har kvalificerat sig för AGE och inkomstförsäkring får sin ersättning under en månad med hel ersättning arbetslöshetsdag 1–100.

År 2000 fick arbetslösa tidigare privatanställda tjänstemän 59 procent av lönen i ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och 16 procent genom avgångsersättningen AGE[4]. Totalt ersattes 75 procent av den tidigare lönen.

2010 hade arbetslöshetsersättningen sjunkit till 48 procent av medianlönen för en privattjänsteman. Den kollektivavtalade ersättning AGE toppade upp ersättningen till 70 procent och inkomstförsäkringen stod för resterande del upp till 80 procent av den tidigare inkomsten.

2020, före Covid-19 pandemin, var nivån för arbetslöshetsersättningen 50 procent för privattjänstemännen. Ersättningen från AGE toppade upp ersättningen till 70 procent och inkomstförsäkringen fyllde ut upp till 80 procent av den tidigare lönen.

I april 2020 under pandemin höjdes taket i a-kassan från 25 025 till 33 000 kronor. Höjningen var tänkt att vara en tillfällig lösning under pandemin men permanenterades 2023. Men den relativa nivån sjunker eftersom taket i a-kassan inte följer inkomstutvecklingen. År 2023 är ersättningen från a-kassan åter på samma nivå som år 2000, det vill säga 59 procent av medianlönen för privattjänstemän. Kollektivavtalad AGE fyller upp till 70 procent och ersättning från inkomstförsäkringen står för resten upp till 80 procent av tidigare lön.

4 AGE är en kompletterande avtalsersättning för privatanställda tjänstemän. Läs mer om AGE och villkoren för ersättningen på www.avtalat.se.

Fackens och parternas kompletterande ersättningar kompenserar för en stor del av tjänstemännens inkomstförlust vid arbetslöshet

TCO visar i följande avsnitt vad de kompletterande ersättningarna från kollektivavtal och inkomstförsäkringar betyder för ekonomin i ett hushåll där en person förlorar sitt arbete och blir arbetslös. Båda exempel är typhushåll där lönenivåerna utgår för tjänstemännens beräknade medianlön 2025.

Den kollektivavtalade ersättningen AGE och de fackliga inkomstförsäkringarna är nettoutfyllnader och toppar upp den arbetssökandes inkomst efter skatt.

Varken AGE eller de fackliga inkomstförsäkringarna kan ligga till grund för socialförsäkringsförmåner (sjukförsäkring) eller den framtida pensionen.

I **exempel 2a** jämför vi ekonomin för en familj med två vuxna som har arbete med ekonomin för en familj där den ena vuxna förlorar sitt arbete. I mittenkolumnen får den arbetslöse inte någon kompletterande ersättning, medan i den högra får den arbetslöse kompletterande ersättningar.

Exempel 2a			
Inkomstförsäkring			
	Båda arbetar	**En blir arbetslös med enbart a-kassa**	**En blir arbetslös med a-kassa och avtals-ersättningar**
Lön vuxen 1	46 800	46 800	46 800
Lön vuxen 2	46 800		
A-kassa		27 200	27 200
Avtalsersättning			**4 800**
Inkomstförsäkring			**2 980**
Barnbidrag	2 650	2 650	2 650
Skatt	-22 000	-19 000	-19 000
Summa disponibel inkomst	74 250	57 650	65 430
Boende	14 000	14 000	14 000
Barnomsorg	2 500		
Bil	6 500	6 500	6 500
Övriga nödvändiga levnadsom-kostnader	26 000	26 000	26 000
Summa utgifter	49 000	46 500	46 500
Kvar till sparande och övrig kon-sumtion	25 250	11 150	18 930
Skillnad mot vid arbete		-14 100	-6 320

Lönen motsvarar medianlönen för heltidsarbetande tjänstemän 2025. Skatten är beräknad som preliminärskatt för en enskild utbetalningsmånad och utgår från genomsnittlig kommunalskatt 32,43 procent 2025. Vid beräkningen av skatten antas månadsinkomsten gälla hela beskattningsåret. Arbetslös en månad, ersättningsdag 1–100. Beloppen för Övriga nödvändiga levnadsomkostnader kommer från Konsumentverkets beräkningar för rimliga kostnader för mat, kläder, förbrukning mm. I beloppet ingår inte extrautgifter för hälso- och sjukvård, glasögon, linser, reparationer eller sparande.

I exempel 2b jämför vi ekonomin för en ensamstående förälder med en lön motsvarande medianlönen 2025 för tjänstemän med ekonomin för en arbetslös förälder som kvalificerar sig för den högsta ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen.

Exempel 2b			
	Arbete	Arbetslös med a-kassa	Arbetslös med a-kassa och avtals-ersättningar
Lön vuxen 1	46 800		
A-kassa		27 200	27 200
Avtalsersättning			4 800
Inkomstförsäkring			2 980
Barnbidrag	1 325	1 325	1 325
Skatt	11 000	-8 000	-8 000
Summa disponibel inkomst	37 125	20 325	28 305
Boende	8 000	8 000	8 000
Barnomsorg	1 250		
Bil	5 000	5 000	5 000
Övriga nödvändiga levnadsom-kostnader	15 000	15 000	15 000
Summa utgifter	29 300	28 000	28 000
Kvar till sparande och övrig kon-sumtion	7 875	-7 675	305
Skillnad mot vid arbete		-15 550	-7 570

Lönen motsvarar medianlönen för heltidsarbetande tjänstemän 2025. Skatten är beräknad som preliminärskatt för en enskild utbetalningsmånad och utgår från genomsnittlig kommunalskatt 32,43 procent 2025. Vid beräkningen av skatten antas månadsinkomsten gälla hela beskattningsåret. Arbetslös en månad, ersättningsdag 1–100. Beloppen för Övriga nödvändiga levnadsomkostnader kommer från Konsumentverkets beräkningar för rimliga kostnader för mat, kläder, förbrukning mm. I beloppet ingår inte extrautgifter för hälso- och sjukvård, glasögon, linser, reparationer eller sparande.

I typfamiljen med en arbetande ensamstående vuxen tjänsteman har familjen 7 875 kronor kvar till all övrig konsumtion. Om tjänstemannen i exemplet förlorar sitt arbete och blir arbetslös minskar beloppet med ungefär 15 500 kronor till ett underskott på närmare 7 675 kronor per månad. Med avtalsersättning och inkomstförsäkring lindras inkomstbortfallet till 7 570 kronor.

I exemplen i avsnittet är det tydligt att familjernas inkomster minskar ordentligt vid arbetslöshet. Det är också tydligt att parternas avtalsersättning och fackförbundens inkomstförsäkringar är mycket viktiga för de enskilda hushållens ekonomier vid arbetslöshet genom att de står för en betydande del av ersättningen som de kan få vid arbetslöshet.

Slutsats – arbetslöshets-försäkringen urholkas för varje år som går

Den allmänna arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring som är till för att arbetstagare och samhälle ska kunna möta den ständigt föränderliga arbetsmarknaden – oavsett om arbetsmarknaden påverkas av förändringar av klimatet, växlande konjunktur eller ny teknik.

Men den svenska arbetslöshetsförsäkringen höjs för lite och för sällan för att följa inkomstutvecklingen. Det innebär att genomförda höjningar snabbt förlorar i värde och att arbetssökande över tid får en allt lägre andel av sin lön vid arbetslöshet. Endast 34 procent av samtliga arbetstagare och 18 procent av tjänstemännen får 80 procent av sin tidigare lön från den allmänna försäkringen ifall de förlorar sitt arbete.

> **Endast 34 procent av samtliga arbetstagare och 18 procent av tjänstemännen får 80 procent av sin tidigare lön från den allmänna försäkringen ifall de förlorar sitt arbete.**

Räknar vi in höjningen av taket i arbetslöshetsförsäkringen som genomförs 2025 har taket höjts två gånger sedan pandemin 2020. Höjningarna motsvarar en utveckling av arbetslöshetsersättningen på tre procent under fem år. Under samma period har lönerna ökat med ungefär 16 procent, vilket pekar på ett stort behov av en annan och bättre modell för vår omställningsförsäkring på arbetsmarknaden.

Staten måste ta ett större ansvar för omställningen på arbetsmarknaden

När den allmänna arbetslöshetsförsäkringen inte täcker inkomstbortfallet vid arbetslöshet träder i stället parterna och fackförbunden in via omställningsavtal och inkomstförsäkringar och kompenserar för den inkomstförlust som drabbar många tjänstemän som förlorar sitt arbete. Det är naturligtvis något bra för den enskilde att parterna och fackförbunden axlar ett stort och viktigt ansvar för omställningen på arbetsmarknaden – och ett oerhört styrkebesked från parterna och fackförbunden.

Men det finns gränser för hur stort ansvar parterna och fackförbunden kan ta, särskilt vid en snabb och kraftig ökning av arbetslösheten då kostnaderna för omställningsavtalens och inkomstförsäkringarna riskerar att öka kraftigt. Ett tak i arbetslöshetsförsäkringen som ligger stilla och inte följer inkomstutvecklingen innebär ökande kostnader för parterna och fackförbunden när kompensationsgraden sjunker – det vill säga när glappet mellan taket i försäkringen och lönerna ökar.

Parternas och fackförbundens bidrag till omställningen genom omställningsavtalen och inkomstförsäkringen bygger på ett förtroende för staten som garant för omställningen mellan arbeten. För arbetstagarna och fackförbunden handlar det om en acceptans för de risker som är förknippade med en föränderlig arbetsmarknad. Om kompensationsgraden i arbetslöshetsförsäkringen minskar för mycket finns det en risk för att arbetstagarnas acceptans för förändringar på arbetsmarknaden minskar. Det menar TCO varken gynnar individen eller samhället.

Staten behöver ta ett större ansvar för omställningen på arbetsmarknaden och hela samhällets omställningsförmåga genom att höja taket i arbetslöshetsförsäkringen och skapa en modell som säkerställer att försäkringen inte förlorar i värde för varje år som går.

Arbetslöshetsförsäkringen bör höjas och indexeras för att följa löneutvecklingen

För att undvika att arbetslöshetsförsäkringen blir en grundplåt och sätta stopp för utvecklingen att arbetslöshetsförsäkringen tappar i värde för varje år som går behöver modellen för taknivån ändras. TCO:s förslag för en stärkt omställningsfunktion för arbetslöshetsförsäkringen är därför att:

- **Taket i arbetslöshetsförsäkringen höjs.** Får 80 procent av arbetstagarna 80 procent av sin tidigare lön skulle det innebära ett tak motsvarande en månadslön på 46 800 kronor. TCO menar att en fullt rimlig ambition är att 80 procent av arbetstagarna ska kunna få 80 procent av sin tidigare lön i arbetslöshetsersättning från den allmänna arbetslöshetsförsäkringen ifall de förlorar sitt arbete och blir arbetslösa.
- **Taket indexeras för att följa inkomstutvecklingen i Sverige.** Det bör ske genom att taket i arbetslöshetsförsäkringen följer löneindex.

TCO:s förslag ger en bättre omställning för individen och samhället

Det finns flera fördelar med TCO:s förslag och en nytta för stora delar av arbetsmarknaden. Fördelarna med TCO:s förslag är:

- **Trygghet under omställning för fler.** Ett högre och indexerat tak ger en arbetslöshetsförsäkring som följer inkomstutvecklingen och inte tappar i värde. Det ger bättre förutsättningar för ett robust omställningssystem även för de med löner över medianlön.
- **Större legitimitet för arbetslöshetsförsäkringen.** Ett högre och indexerat tak innebär att arbetslöshetsförsäkringen omfattar fler grupper på arbetsmarknaden. Det stärker arbetslöshetsförsäkringens legitimitet när fler får starkare incitament att ansluta sig till en arbetslöshetskassa.
- **En stärkt legitimitet för arbetslöshetsförsäkringen gynnar hela samhället.** En arbetslöshetsförsäkring som är tillräckligt hög för att attrahera personer med högre inkomster såväl som de med lägre, ger en försäkring med hög anslutningsgrad vilket innebär att risken och kostnaden för försäkringen kan delas av ett större kollektiv. Det innebär också att fler skyddas mot plötsligt inkomstbortfall vid arbetslöshet vilket är bra för hela samhällsekonomin.
- **En bättre matchning på arbetsmarknaden.** Den tjänsteman som blir arbetslös har ofta en högre lön än genomsnittet samt en lång och för samhället dyr utbildning. Det är till större nytta för både samhället och individen om den tjänsteman – eller någon annan – som blir arbetslös kan rikta in sitt arbetssökande mot nya arbeten som motsvarar den utbildning och erfarenhet som hen besitter utan onödig ekonomisk stress och risk för att behöva lämna hus och hem – bättre med rätt jobb än första bästa jobb!
- **Rörligheten på arbetsmarknaden stärks.** Kompletterande ersättningar från kollektivavtal och inkomstförsäkringar betalas ut som nettobelopp och ligger därmed inte till grund för den framtida pensionen eller sjukförsäkringen. Ett högre och indexerat tak ger inbetalningar till fler system för tjänstemän med inkomster över taket. Det stärker tjänstemännens försäkringsskydd och ökar tjänstemännens riskbenägenhet och rörlighet på arbetsmarknaden.
- **En högre ersättning ger ett större arbetskraftsutbud.** Forskning visar att en högre ersättning i arbetslöshetsförsäkringen motverkar att människor försvinner ut ur arbetskraften. Det beror på att det blir relativt mer lönsamt att vara kvar i arbetskraften och söka arbeten när arbetslöshetsersättningen är högre.[5] Det är viktigt att så många som möjligt tillhör arbetskraften och på så sätt är tillgängliga för arbete. Ett minskat utbud av arbetskraft riskerar därmed även att göra det svårare för både privata och offentliga arbetsgivare att hitta ny personal.

5 Harbo Hansen, m.fl. (2013)

De ekonomiska incitamenten för den arbetssökande att ta sig ur sin arbetslöshet förändras inte av ett höjt tak

Ett argument som ofta används om arbetslöshetsförsäkringen är att det behövs starkare ekonomiska incitament för att förbättra arbetslöshetsförsäkringens funktion som omställningsförsäkring och minska arbetslösheten. Det brukar betyda att den som blir arbetslös ska få sämre villkor och en lägre ersättning för att helt enkelt vara tvungen att ta första bästa jobb. TCO menar att det här är en syn på de arbetsmarknadspolitiska verktygen som inte utgår från hur arbetslöshetsförsäkringen ser ut eller fungerar i praktiken.

Till att börja med är det inte möjligt att få mer än 80 procent av sin tidigare lön i arbetslöshetsersättning vid arbetslöshet. TCO föreslår inte att ersättningsnivån ska vara hela den tidigare lönen eller mer än de 80 procent som regleras i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Däremot så menar vi att förlusten av arbetet och det betydande inkomstbortfallet som det innebär att gå från arbete efter full förmåga till som mest 80 procent av den tidigare lönen, redan i sig är en betydande förändring av ekonomin och fullt tillräckliga ekonomiska incitament för att hitta ett nytt arbete. TCO:s förslag för en högre och indexerad ersättning förändrar inte ersättningsnivån på så sätt att det blir möjligt att få en större del av inkomstbortfallet än 80 procent.

> **Det betydande inkomstbortfall som det innebär att gå från arbete, till som mest 80 procent av den tidigare lönen, är en betydande förändring av ekonomin och fullt tillräckligt ekonomiskt incitament för att hitta ett nytt arbete.**

För tjänstemännen som ofta har en lön över medianlönen och slår i taket, är inkomstbortfallet i många fall mycket större och endast 18 procent av tjänstemännen får 80 procent av sin tidigare lön vid arbetslöshet. Den som förlorar sitt arbete går dessutom miste om jobbskatteavdraget och betalar en högre skatt på sin inkomst än den som har ett arbete. Tjänstemännen omfattas i regel av ett kollektivavtal och förlorar de kollektivavtalade förmåner som tjänstemännen får genom sin anställning – till exempel tjänstepensionsinbetalningar som parterna förhandlar fram och reglerar i kollektivavtal. Det är viktigt att påminna om att tjänstepensionen står för en stor och ökande andel av tjänstemännens pensionsutbetalningar.

Att förlora sitt arbete och sin inkomst får alltså konsekvenser som sällan nämns i diskussionen om arbetslöshetsförsäkringen och det glöms ofta bort att de ekonomiska fördelarna med att arbeta alltid är långt mycket större än att vara arbetslös och få arbetslöshetsersättning.

Källförteckning

SOU 2019:65, ”Långtidsutredningen 2019”.

Harbo Hansen, Niels-Jakob; Malmberg, Hannes och Marthin, Georg, (2013). ”Taket i a-kassan och sysselsättningen: Vad kan man säga?”.

Om TCO

TCO är en partipolitiskt fristående centralorganisation som samlar 12 fackförbund med över 1,2 miljoner medlemmar. Vår uppgift är att påverka politiken och samhällsutvecklingen för goda villkor i arbetslivet. TCO-förbundens medlemmar är både välutbildade och professionella yrkesutövare. De jobbar i landets privata tjänste- och industriföretag, kommuner, regioner, kyrka, statliga myndigheter och i den ideella sektorn. Bland yrkesgrupperna finns allt från ingenjörer och journalister till poliser, ekonomer och sjuksköterskor. Över 60 procent av medlemmarna är kvinnor.

Vill du veta mer? Gå in på www.tco.se

Juli 2025 • www.tco.se

Tjänstemännens centralorganisation
Linnégatan 14, 114 94 Stockholm
Tel 08-782 91 00, tco.se